

27.1.2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta. Samaa asiaa koskenut lakiesitysluonnos oli lausuntokierroksella kesä-heinäkuussa 2024. Valtiovarainministeriö antoi siitä lausunnon 11.7.2024 (VN/22264/2023-VM-45).

Valtiovarainministeriön lausunto

Lakiesityksellä on tarkoitus toteuttaa hallitusohjelman kirjaus, jonka mukaan laittomasti maassa oleskelevilta poistetaan oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveystieteiden palveluihin eli palataan tältä osin viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan. Lausuntokierroksella olevan esitysluonnoksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin ehdotettujen muutosten myötä hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä ei enää jatkossa olisi lakisääteistä velvoitetta järjestää välttämättömiä kiireettömiä terveydenhuollon palveluja kolmansien maiden kansalaisille, joiden oleskelu Suomessa on laitonta. Ehdotetun 56 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan välttämättömiä kiireettömiä terveydenhuollon palveluja olisi annettava vain henkilöille, jotka oleskelevat Suomessa Suomen viranomaisen myöntämän tilapäisen oleskeluluvan nojalla, mutta joilla ei ole kotikuntaa Suomessa tai joita ei lain 56 §:ssä rinnasteta hyvinvointialueen asukkaaseen.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että ehdotettu muotoilu jättäisi kyseisten palveluiden ulkopuolelle myös sellaiset kolmansien maiden kansalaiset, jotka ovat vasta hakeneet itselleen oleskelulupaa ja odottavat hakemuksensa käsittelyä Suomessa esimerkiksi viisumin tai viisumivapauden nojalla. Ulkomaalaislain 40 §:n mukaan tällaisten henkilöiden oleskelu Suomessa on laillista siihen asti, kunnes heidän oleskelulupahakemuksensa on ratkaistu (ks. myös HE-luonnoksen s. 7). Siten he jäisivät paitsi ehdotetun 56 a §:n, myös uuden 56 b §:n soveltamisalan ulkopuolelle, koska se koskisi vain Suomessa laittomasti oleskelevia henkilöitä. Tämä ei kuitenkaan liene esityksen tarkoitus.

Sääntelyn tarkkuus ja selkeys tulee varmistaa myös suhteessa niiden EU-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden ulkopuolelta tuleviin muiden valtioiden kansalaisiin tai kansalaisuudettomiin henkilöihin, joilla EU-lainsäädännön tai muun kansainvälisen sosiaaliturvaa tai sairaanhoitoa koskevan sopimuksen nojalla on oikeus käyttää ja saada Suomessa

terveydenhuollon palveluja. Lakiteknisesti selkein ratkaisu voisi olla esimerkiksi viittaaminen 56 a §:ssä suoraan ulkomaalaislain säännöksiin (3 § ja 40 §), joissa säädetään laillisesta ja laittomasta maassa olosta.

Hallituksen esityksen perusteluissa tuleekin edellä todettu huomioiden kuvata vielä tarkemmin, *mitä* Suomeen saapuvia ja Suomessa oleskelevia henkilöryhmiä ehdotetut lakimuutokset koskisivat. On myös huomattava, että ulkomaalainen, kotikuntalainen edellytykset täyttävä henkilö saa Suomessa kotikunnan vain, jos hän hakee sitä Digi- ja väestötietovirastolta. Kaikki Suomessa asuvat ulkomaalaiset eivät hae itselleen kotikuntaa, vaikka täyttäisivät kotikunnan saamiselle kotikuntalaissa asetetut edellytykset. Syynä voi olla esimerkiksi kotikunnasta seuraava oppivelvollisuus (vrt. Suomeen saapuneet ukrainalaiset).

Kuten esitysluonnoksessa on kuvattu, esitettyjen muutosten vaikutusten arvioiminen on vaikeaa ja osin myös epävarmaa. Muutokselle on hallitusohjelman taloudellisten päätösten taulukossa asetettu miljoonan euron säästö tavoite. Luonnoksessa kustannussäästöjen arvioidaan jäävän karkeasti n. 600 000 euroon. Kuten luonnoksessa todetaan, olisi jatkosakin mahdollista, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaava taho päättäisi järjestää rajatun yleisen toimialansa puitteissa ko. henkilöille palveluja lakisääteistä järjestämisvelvoitetta laajemmin. Valtio ei tällöin korvaisi hoidosta aiheutuneita kustannuksia. Päätös järjestää lakisääteistä järjestämisvelvoitetta laajemmin palveluja voisi järjestämistä vastuussa olevan tahon näkökulmasta kuitenkin olla perusteltu suuremman kustannusriskin, kuten erikoissairaanhoidon päivystys- tai tehohoidon, välttämiseksi. Tillanne voi johdattaa myös hallintotyön lisääntymiseen kustannusten jakautumisen selvittämiseksi.

Valtiosihteeri

kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,

budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/34869/2024-VM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: